

dwaars

Woorden en argumenten in en rond de Eerste Kamer

In de nacht van 19 op 20 mei is van verschillende kanten gesproken over de representatieve democratie, over ons parlementaire stelsel derhalve met zijn essentiële kenmerk van vertegenwoordiging. Niet alleen tegenstanders van het correctief wetgevingsreferendum betoonden haar hulde. Ook voorstanders deden dat. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hamerde erop dat de vertegenwoordigende democratie juist behoefte heeft aan vernieuwing, aan het referendum. Zij zou er beter van gaan functioneren. Een stelling die iets weg heeft van een retorische truc en voorbij gaat aan een wezenskenmerk van de democratie zoals we die kennen. A.M. Donner bracht dat ooit treffend onder woorden. 'Doordat het representatieve stelsel de volksvertegenwoordiging en de strijd om de politieke macht tot een toneel maakt, dwingt het de staatkunde om een strijd met woorden en argumenten te blijven, hoe gebrekkig de dialoog ook in de praktijk wezen moge...' In een democratie vinden beleidsafwegingen in de openbaarheid plaats. Degene die heeft gekozen doet dat publiekelijk en zal daarvan verantwoording afleggen. Hij of zij moet zich bloot geven. De openbaarheid bevordert dat de verantwoordelijken, wanneer zij aan het woord komen, niet willekeurig of uit benepen dan wel oneigenlijke

mensen willen dwingen om tegen de eigen overtuiging te stemmen? Is het dan vreemd dat mensen als Wiegel (evenals de christen-democraten en de andere christelijke fracties) geen behoefte hebben aan correctieve referenda? Zij hebben de moed als volksvertegenwoordigers zelf positie te kiezen en de regering vanuit het parlement te corrigeren. 'Onbegrijpelijk', zegt vervolgens vvd-voorman Hans Dijkstal. Die opmerking toont de eenzijdigheid van denken die in brede lagen van de vvd heeft toegeslagen. Inderdaad onbegrijpelijk: vijf jaar geleden ging Paars I met ambities van start. Het moest nu maar eens afgelopen zijn met het Torentjesoverleg, met de coalitiedwang, met de verstarrende werking van gehechtheid aan het pluche. De fractievoorzitter Bolkestein

In de column geven de leden van de redactie hun persoonlijke opvattingen weer.

Zij hoeven daarmee een aanzet te geven voor reflectie of debat.

Ab Klink

pen stemt, zal openlijk ter verantwoording worden geroepen. Zo gezien horen toneel, vertegenwoordiging en algemeen belang bij elkaar. De strijd van woorden en argumenten, beslissingen die daarop uiteindelijk zijn gebaseerd. Dat zijn wezenskenmerken van de parlementaire democratie. Deze stond volgens de tegenstanders van het correctief referendum met de voorgestelde Grondwetswijziging in meer of mindere mate op het spel. Die dag van de 19e stond zij nog om meer redenen op het spel. D66, die zich altijd zoveel zorgen maakt over de kwaliteit van de democratie, zette de boel namelijk op scherp. De strijd van woorden en argumenten werd daarmee vertroebeld. 'Als je niet voor een wijziging van de Grondwet (!) stemt, dan gaan wij het kabinet oplazen.' 'Ja', zegt De Graaf dan achteraf, 'we wilden duidelijk maken wat de gevolgen zouden zijn, zodat men ons later niet zou kunnen verwijten dat men dat niet wist'. Was hier dan alleen maar sprake een kwestie van voorlichting aan de Eerste Kamer? Natuurlijk niet: er was sprake van pressie en druk. Vijf 'dissidenten' waren er, en die moesten koste wat het kost òm. Koste wat het kost, desnoods maar tegen de eigen overtuiging, tegen de eigen 'argumenten en woorden' in. Dat dus door de partij die zich zoveel zorgen maakt over de democratie. Het kan verkeren. Want wie laat die democratie hier nu eigenlijk disfunctioneren? Degenen die deden wat de vertegenwoordigende democratie vraagt? Namelijk zònder last en op grond van argumenten stemmen. Of degenen die uit coalitieoverwegingen

ten, hij plaagde, was luis in de peis, om vervolgens als het erop aankwam (op stemmen bij voorbeeld) even uitdagend weer het hok in te gaan. Paars kroop dan ook meer en meer het Torentje in, samen met Bolkestein. In het verlengde daarvan werd de sorry-democratie geboren (ten tijde van het CDA niet vertoond). Het dualisme was en bleef vooral iets voor de Bühne. Nu Wiegel daarentegen wèl doorbijt en het dualisme serieus neemt, heet dat in VVD-jargon 'onbegrijpelijk'. Inderdaad, de representatieve democratie staat onder druk. Het blijkt ook uit de manier waarop kabinet en Kamer met het enquêterapport omgaan. Het coalitiebelang stond voorop. Het is goed dat er onafhankelijk denkende Kamerleden zijn. Dan kan een kabinet misschien op één stem vallen (en ik ontken niet dat dit iets tragisch heeft, juist ook voor hen die daarin oprecht veel, heel veel in investeren), maar dat is uiteindelijk toch nog beter dan dat nota bene de Grondwet met een zeer zeer nipte meerderheid, en dan nog tegen heug en meug, wordt veranderd. Constituties gaan langer mee en zijn uiteindelijk toch essentiëler dan kabinetten.

Dr. A. Klink